

ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ ΚΑΙ ΤΕΧΝΗ

Τά παραλειπόμενα του φεστιβάλ

ΣΥΝΑΝΤΗΣΕΙΣ ΣΤΗ ΜΟΣΧΑ

Γκρηγκορη Τσουχράϊ - Τζούζεππε Ντέ Σάντις

Ο Γκρηγκορη Τσουχράϊ είναι μια παγκόσμια διασημότητα του κινηματογράφου. Οι ταινίες του «41», «Μπαλλάντα του στρατιώτη», «Καθαρός Ουράνος» έδημιουργησαν εποχή κι έδωσαν σε πολλούς την άποψη να μιλήσουν για «σχολή Τσουχράϊ», «σχολή Τσουχράϊ» κτλ. κτλ.

Όλα αυτά έκαναν τον Τσουχράϊ περιζήτητο σε βαθμό, που όταν απευθυνθήκαμε στους αρμόδιους να διευθετήσουν μια συνάντηση με τον μεγάλο σκηνοθέτη μας είπαν πως θάταν κάπως δύσκολο γιατί υπήρχαν ήδη κάποιες αιτήσεις για συνέντευξη από τους ξένους δημοσιογράφους.

Τελικά το πρόβλημα απειδείχθη, ότι δεν ήταν τόσο δύσκολο, δοθήκαμε τον Τσουχράϊ «εκτός υπηρεσίας», τον πλησίασαμε, τον κουβεντιάσαμε και όλα ήρθαν μονάχα τους χωρίς τυπικότητες. Γιατί και ο ίδιος ο Τσουχράϊ είναι ένας άνθρωπος τόσο άπλοος, τόσο σεμνός και ανεπιτήδευτος, που δεν ανέχεται καμιά επισημότητα, στις σχέσεις του.

Ασχίασε φυσικά σωτώντας για το τι καινούργιο ετοιμάζει. Προς το παρόν τίποτα, μας κάνει. Ασχολούμαι με οικονομολογικά προβλήματα. Είναι διευθυντής του «Πειραματικού Στούντιο», που δημιουργήθηκε για να μελετήσει μια σειρά ζητήματα, που έχουν σχέση με την παραγωγή ταινιών.

Είναι όμως και το άλλο. Δεν γυρίζω σενάρια αν δεν με συγχιτώνει πολύ το θέμα. Σ' αυτό το σημείο είμαι πολύ απαιτητικός... Ο σκηνοθέτης, βλέπετε, είναι ταυτόχρονα και φιλόσοφος, έχει κάτι δικό του να πει και γι' αυτό θέλει το θέμα, που του προσφέρεται, να τον βοηθά για να δώσει τις δικές του απόψεις.

Αυτόματα ή κουβέντα εδώ περνά στα νέα ρεύματα του κινηματογράφου, στους μοντέρνους σκηνοθέτες, τον Φελλίνι και το «8½» που παίρνει το πρώτο βραβείο στο περασμένο φεστιβάλ της Μόσχας.

«Η γνώμη μου για τον Φελλίνι είναι γνωστή — λέει — σαν πρόεδρος της τότε κριτικής επιτροπής που είχα απαντήσει το μεγάλο βραβείο. Αγαπώ τον Φελλίνι. Έχω την αντίληψη, ότι η κοσμοθεωρία των ανθρώπων είναι διαφορετική τώρα από εκείνη πριν από 100 χρόνια. Γι' αυτό δεν μπορούμε να κρατήσουμε τις ταινίες στα παλιά επίπεδα.

Ακούς συχνά τριγύρω σου συζητήσεις γύρω από τον Φελλίνι, τον Αντονιόνι, ορισμένοι εκφοβίζουν την άποψη, ότι είναι διανοητικοί, περίπλοκοι, απαισιόδοξοι και γι' αυτό δεν πρέπει να άρξουν. Βλακώδεις οι συζητήσεις

αυτές. «Κάποτε με ρώτησε ένας Ιταλός συνάδελφος: Γιατί γυρίζατε τη «Μπαλλάντα» σε παραδοσιακό στυλ; Κι' αυτή η ερώτηση είναι κατά την άποψη μου βλακώδης. Σημασία, κι' αυτό το επανέλαβε δύο φορές ο Τσουχράϊ γιατί ήθελε να το τονίσει, έχει το πρόβλημα, το περιεχόμενο. Ο Ιταλικός κινηματογράφος αντιμετωπίζει διαφορετικά προβλήματα από μας κι' οι δημιουργοί του κατά συνέπεια έχουν τη δική τους άποψη για τα προβλήματα αυτά.

«Μπροστά σ' όλους, και στον Φελλίνι και στον Αντονιόνι και τον Ροταλίτι και τον Ρενέ Αν

γουν τον άνθρωπο της δύσης, και των απρόχων στην καταστροφή.

«Μπροστά μου, και μπροστά στους συντρόφους μου τα προ

Π. ΠΑΙΟΝΙΔΗ

βλήματα είναι διαφορετικά. Κι' εδώ, στη Σοβιετική Ένωση, υπάρχουν πολλές αδυναμίες, τραγωδίες αν θέλετε, σε όλες όμως τις περιπτώσεις — ο άνθρωπος παραμένει άκερατος. Δεν διαλύεται!

νάφουμε κάπως την κουβέντα.

«Όχι, απαντά με κατηγορηματικό τόνο ο Ντέ Σάντις. Αντίθετα μόλις τώρα ασχίζε η ζωή του νεορεαλισμού. Και αν κάποιο χρησιμοποιεί αόστηρη γλώσσα είναι για να κριτικάρω εκείνους τους Ιταλούς σκηνοθέτες, που ενώ θα μπορούσαν δεν συνεχίζουν τις παραδόσεις αυτές.

«Στην Ιταλία τα πιο σοβαρά έργα, οι πιο σοβαρές κατακτήσεις στον τομέα του κινηματογράφου επετεύχθησαν από τους νεορεαλιστές. Υπάρχουν φυσικά και ταινίες, που σημειώνουν παρέκκλιση από το ρεύμα αυτό, υπάρχουν όμως και άλλες, που ανοίγουν νέους δρόμους στον νεο-

ρεαλισμό. Ο Κράμερ μας έδωσε κάτι το καινούργιο. Φυσικά η κατάσταση εκεί είναι πολύ περίπλοκη γιατί η κινηματογραφία είναι άμεσα συνδεδεμένη με τη διομηχανία.

«Πολύ καλά νέα μας έρχονται και από την Αγγλία. Η Βραζιλία μας έδωσε επίσης τελευταία καλές ταινίες. Καλές ταινίες μας έδωσε και ο δικός σας ο Κακογιάννης, μόνο που έχω να παρατηρήσω πως οι προηγούμενες ταινίες του Κακογιάννη ήταν καλύτερες. Τελευταία, όπως αντιλαμβάνομαι, συνδέθη με αμερικανικές εταιρείες έχει χάσει κάπως το έργο του από τον εθνικό του χαρακτήρα. Στον Ζερμπά, κατά την άποψη μου, υπάρχει έντονο το «Φολκλορικό» στοιχείο, λείπει όμως η εθνικότητα, που πρέπει να χαρακτηρίζει την κάθε μεγάλη ταινία.

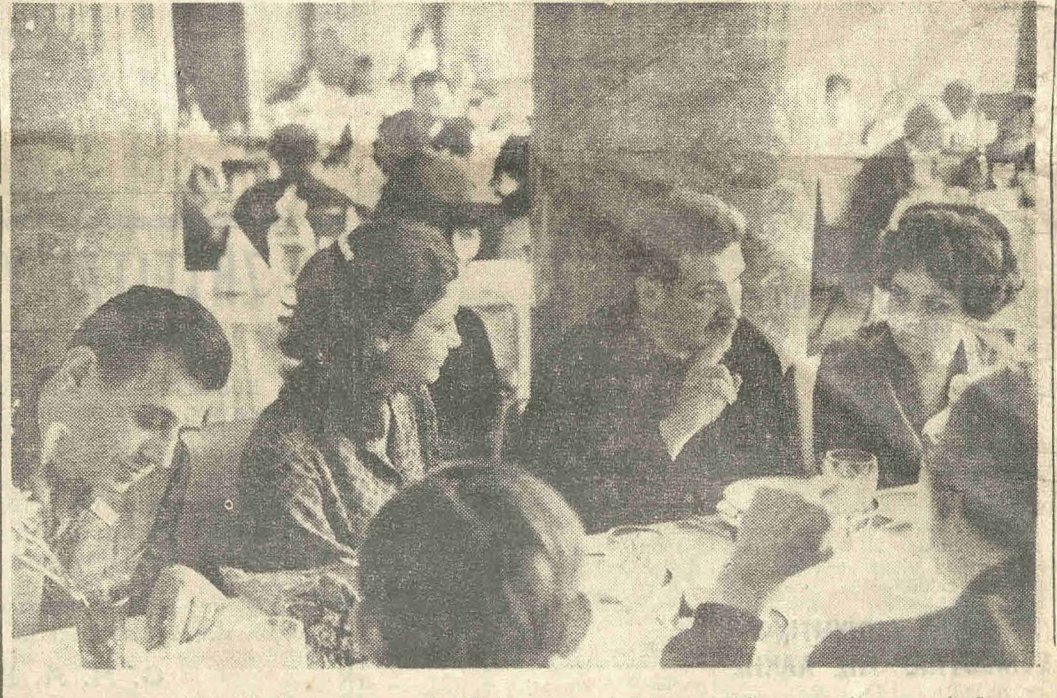
«Στη σοβιετική κινηματογραφία — συνεχίζει — υπάρχει ολοκληρωμένη ομάδα νέων σκηνοθετών από το Λένινγκραντ, τη Γεωργία, την Ουκρανία, που έχουν πολλά να πουν».

Κι' ο ίδιος ο Ντέ Σάντις έχει πολλά να μας πει. «Έχει θηλεία 25 χρόνων στον κινηματογράφο και η πείρα, που απέκτησε, του δίνει το δικαίωμα να μιλά με κύρος για προβλήματα του παγκόσμιου κινηματογράφου.

«Ο καλλιτέχνης — υπογραμμίζει — πρέπει πάντα να μιλά την αλήθεια και η αλήθεια είναι πάντα συγκεκριμένη, έχει τη δική της ιστορία στην κάθε χώρα, στον κάθε τόπο ανάλογα με τις συνθήκες, που διεισφορώθησαν. Έμεις στην Ιταλία, τολμίζε, προσπαθήσαμε να δώσουμε την αλήθεια της δικής μας ζωής. Δεν έχει σημασία αν σ' ένα έργο κινούνται άριστοκράτες ή εργάτες. Σημασία έχει να δώσουμε όλα αληθινά».

«Όσο προχωρούσε η κουβέντα μας με τον Ντέ Σάντις κι' όσο ολοκληρώνονταν μέσα μου οι αντιλήψεις του, η φιλοσοφία του, το καλλιτεχνικό του πιστεύω, τόσο έβλεπα πως είχε κάτι το πολύ κοινό με τον Τσουχράϊ, τον Σοβιετικό συνάδελφό του.

«Ήταν εκείνο το πάθος για την τέχνη και την αλήθεια, εκείνος ο άκαταμάχητος προβληματισμός κι' η αντίληψη.

Ο Γκρηγκορη Τσουχράϊ ανάμεσα σε Έλληνες και Κύπριους αντιπροσώπους στο Φεστιβάλ. Δεύτερη από τα αριστερά η Ελληνίδα ηθοποιός Νίκη Τριανταφύλλου.

«Θέλετε τίθεται το συγκεκριμένο πρόβλημα της «διάλυσης» του ανθρώπου. Ο Φελλίνι κραυγάζει απεγνωσμένα μέσα από τη «Γλυκεία Ζωή» «βοήθεια - βοήθεια». Δεν έχει, που να δώσει την καρδιά του ο άνθρωπος εκεί. Η αγάπη έχει μετατραπεί σε προϊόν, που αγοράζεται και πουλιέται. Ούτε πολιτισμός υπάρχει, ούτε βραβεία! Να γυρίσουν πίσω στον 19ο αιώνα; Όχι! Τι απομένει τότε; Μονάχα μια αναλαμπή ελπίδας... Στον Φελλίνι παίρνουν πραγματική μορφή οι «αρώματες» αυτές που κατατρό-

«Έτσι η δική μου μέθοδος είναι διαφορετική. Σε μένα δεν ταιριάζει η μέθοδος του Φελλίνι. Έξ άλλου η μέθοδος δεν είναι κανένα εξωτερικό στοιχείο, δεν είναι κανένα κοστούμι, που μπορείς να το αλλάξεις κατά βούληση. Είναι αυτό το ίδιο το δέρμα του ανθρώπου κι' είναι οργανικά δεμένο με το περιεχόμενό...»

Σιώπησε για λίγο, έβγαλε τσιγάρο, μας πρόσφερε, άναψε και κείνος και πρόσθεσε:

«Φυσικά αν ένα καινούργιο πρόβλημα απαιτήσει καινούργια εργαλεία δεν θα στασώ να τα φτιάξω».

«Τι θα μας πείτε για «Τα παιδικά χρόνια του Μπλντ» που έγραψε, που είχε προκαλέσει πολλές συζητήσεις στον καιρό της.

«Εδώ την κριτίκαρον — μας κάνει — αλλά δεν έχουν δικαίωμα. Ορισμένοι είπαν πως θυμίζει αστικό κινηματογράφο. Ρενέ, δεν συμφωνώ όμως μαζί τους. Ο ήρωας της ταινίας δεν «διαλύεται» μέσα στον πόλεμο όπως συμβαίνει στο «Χιροσίμα αγάπη μου».

Τον ρωτάμε για την τελευταία του ταινία «Ήταν ένας γέρος και μία γριά». Του λέμε πως κι' εκείνη σ' αυτή δεν την βρήκαν τον επιπέδου των άλλων του ταινιών.

«Άλλοι την χαίρεσαν και άλλοι την κατέκριναν — απαντά. «Εδώ την αγαπάνε πολύ. Ούτε κι' εγώ δεν τη θεωρώ όμως μεγάλη μου επιτυχία. Πάντως σημασία έχει πως δεν είναι η τελευταία μου ταινία!»

Τριγύρω μας ή σπέραντη αίθουσα του εστιατορίου του «Μοσκβά» βουίζει, ζηλότυπες ματιές κυτάνουν προς την πλευρά μας κοροδοκώντας μια στιγμή ανάπαυλα για να βουτήξουν τον Τσουχράϊ. Κι' όμως μέσα μας καίνε ακόμα ένα σωρό ερωτήσεις, άπορες.

«Οά ξανασυναντηθούμε, μας κάνει, σφίγγοντας με θερμή το χέρι μας». «Ήταν μία ωραία εύχη, που δυστυχώς δεν πραγματοποιήθηκε.

Ο ΝΤΕ ΣΑΝΤΙΣ

«Ο δημιουργός της «Ρώμης, ώρα 11», της ταινίας αυτής, που έγινε πια κλασική και, που σηματοποιεί τις πρώτες ταινίες του Ιταλικού νεορεαλιστικού κινηματογράφου ήταν ένας από τους διακεκριμένους φιλοξενούμενους του Φεστιβάλ.

Μόλις τελευταία είχε τελειώσει μια Ιταλο - σοβιετική παραγωγή «Ήρθαν στην Ανατολή». Τώρα δε ετοιμάζει ένα σενάριο με θέμα του αγώνος του Ισπανικού λαού. Παρ' όλα αυτά όταν τον ρωτήσαμε με τι ασχολείται τώρα, μας είπε μισοσαρκαστικά και μισοσαρωδάρ, ότι είναι άνεργος.

«Έχω πολλές ιδέες — μας κάνει — πολλά σχέδια αλλά δεν υπάρχει παραγωγή. Σαν καλλιτέχνης, βλέπετε, έχω την τοποθέτηση μου. Ανήκω στην άριστερά και πήρα ενεργό μέρος στον αγώνα για τη δημιουργία του νεορεαλισμού».

«Ορισμένοι λένε, πως ανήκει στην Ιστορία ό νεορεαλισμός» — εμπεδώνουμε έμεις για να α-

ρεαλισμό. «Πάρτε τον Φελλίνι. Είναι γεννημένος από τον νεορεαλισμό, παρά δε τις αντιφάσεις, που χαρακτηρίζουν το έργο του μέσα στις ταινίες του παρατηρούμαι καινούργια νεορεαλιστικά στοιχεία. Στην πρώτη του περίοδο ο νεορεαλισμός έστρεψε την προσοχή του στον περίγυρο του ανθρώπου. Τώρα στον Φελλίνι παρατηρείται η αντίστροφη πορεία.

«Ο Φελλίνι αναπαροχώρισε τα πράγματα κι' έφερε τον εσωτερικό κόσμο του ανθρώπου στην επιφάνεια.

«Αντίθετη μου, συνεχίζει ο συνδημιουργός μας, υπάρχει παρέκκλιση από τον νεορεαλισμό. Στις ταινίες του δεν υπάρχει ούτε ο εσωτερικός κόσμος του ανθρώπου, ούτε ο περίγυρός του. Υπάρχει φορμαλισμός. Ο Αντονιόνι χρησιμοποιεί απλώς εξωτερικά στοιχεία του νεορεαλισμού.

«Ένα πάντως από τα πιο ενδιαφέροντα γεγονότα στις μέρες μας είναι η επίδραση του νεορεαλισμού στην κινηματογραφική τέχνη των άλλων χωρών, το σπρόγγυμο της κινηματογραφίας να δημιουργήσει εθνικές παραδόσεις, να γίνει εθνική.

«Πάρτε της ΗΠΑ. Δημιουργούνται συνθήκες για αναγέννηση της κινηματογραφίας. Τελευταία μας ήλθαν από την Αμερική ενδιαφε-

Τους τελευταίους μήνες τα δύο επαγγελματικά μας θέατρα ΦΟΑΚ και ΕΘΟΣ άφησαν σχεδόν έμ...

μεϊς τους γονός που νάκτηση Βέβαια γράφει τιμωτήρ ιδιαίτερ οι δικαιοθουν του του θεατρικού για να και ανάγκη τη Α «Είμαι ηρε ατρο θεωρη ρασιτα ρουσία Λόρκα, φάσιςσ άρβρο πρωταγ έλλημη ΛΙΤΗ τους η παρμέν τρικές του Πο Πολύ σιευθεί θρο στη «Χαραν Η «2 ότι αυτή και τις άλλων θ με δια έφραση την κατα γήση

ΠΝΕΥΜΑΤ

ΔΙΕ ΔΙΑΓΩ ΣΩΓΡ ΜΕ ΘΕΜΑ

Διεθνές και θέμα την ο Κύπριος Ιατ στο Παρίσι κ. βραβείο, που θα χρηματικό έσοδο, νευμψή στο τέ στο καλύτερο που θα έχει θέ νες του κυπριακ ρουσιάζει ένα τ 'Ο άθλοθέτης το Λομίδης είπε ο βείο αποτελεί δ την Κύπρο και στους αγώνες τ του.

ΔΗΜΟΣ ΠΟΙΗΜ ΤΩΝ «ΔΡ

Πριν λίγες στο Λένινγκραν του του Μπό οίματα που μβισιότρημα 'Εξ άλλου κλοσφορεί στη δωση ποιημάτων την οποία π Τσουκόφσκυ άλλων τ ά της από τ άχνικά έργα ήη αλιστικής αλή σε σαν θέμα βάσει πιστήν τικότητας της έργα του Πάο βαθείας φιλοσ του σύμπαντο τας».

ΜΙΚΡΟ ΣΤ ΝΑ

«Ανκαι από τον Τουρκου φ Χικμέτ (Τουρκία) η μα του στην πατρι τ άλλοτε κία. Σ' αυ ή επανέκδο «Η έποποι την ανέσασ ται στους λαού το 19 ριαλισμού, καρποβωτή της φιλελ τουρκικού λ μειωθεί ότι ναι το π Χικμέτ, π ύστερα άτ Τουρκία. τη μακρά φορσσει π γιαιάδες φυλ ήμισα του τα κτλ.

Η ΥΠΑΙΘΡΟΣ ΓΙΑ ΨΥΧΑΓΩΓ

ΛΕΜ κριτή κινότη γιατί ριπτώσ να άπ κτο θ Γ' σκεφθεί τρικό ποδέχο προσέρ στην π Αυτό κρ άπ λη χωρ αν δεν να έπισ παρσκολ στο θεσ 'Αφορ

τη ου.

εσο

2.